

2

2 Brede Welvaart in Zeeland

Leven in Zeeland geeft inzicht in de stand van zaken, ontwikkelingen en verschillen in brede welvaart in Zeeland. In dit hoofdstuk bespreken we wat brede welvaart inhoudt, hoe het gemeten wordt, wat de Zeeuwse demografische trends zijn en hoe het op dit moment gesteld is met de brede welvaart in Zeeland.

Brede welvaart in het kort

Bij het meten van welvaart wordt traditioneel gekeken naar de economische groei in een land of regio. Inmiddels wordt onderkend dat welvaart gaat om meer dan alleen geld. Brede welvaart gaat over alles wat mensen van waarde vinden en daarmee bijdraagt aan hun welvaart. Het gaat niet alleen over het hebben van een goed inkomen of materieel bezit, maar bijvoorbeeld ook over gezond zijn, wonen in een fijne omgeving en het hebben van een rijk verenigingsleven. Brede welvaart gaat kortom over de kwaliteit van leven (CBS, 2025). Ten eerste gaat het over hoe inwoners de kwaliteit van leven nu ervaren. Ten tweede gaat brede welvaart over de dimensie 'later': wat hebben toekomstige generaties nodig om dezelfde mate van brede welvaart te hebben als de generaties die nu leven? Ook wordt bij brede welvaart over grenzen heen gekeken. De keuzes die we hier in Zeeland maken hebben namelijk ook gevolgen voor de brede welvaart 'elders', oftewel voor de brede welvaart in een andere gemeente, provincie en/of ander land (CBS, 2025). Voor dit onderzoek gebruiken we brede welvaart als het ware als 'bril' waardoor we naar de Zeeuwse samenleving kijken. Inzicht in brede

welvaart helpt dan in de eerste plaats om te signaleren waar regionaal of lokaal sterktes, zwaktes en aandachtspunten zitten. Vervolgens helpen deze inzichten beleidsmakers, ondernemingen, inwoners, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen om weloverwogen keuzes te maken voor de toekomst van de regio: op welke thema's moeten we gezamenlijk inzetten? Juist omdat dit een sterk punt is, dan wel omdat het een zwakke plek is. En welke thema's laten het toe om (tijdelijk) wat minder in te investeren?

Brede welvaart in Zeeland: wisselend beeld

In dit onderzoek staat brede welvaart in Zeeland centraal. Om de kwaliteit van leven in Zeeland te behouden en te verbeteren, is het belangrijk om verschillende aspecten van brede welvaart overzichtelijk in kaart te brengen. Welke ontwikkelingen zien we? Hoe verhouden deze ontwikkelingen zich ten opzichte van andere provincies? En wat voor verschillen zien we tussen gemeenten, wijken en inwoners?

Het vertrekpunt in dit onderzoek is de regionale Monitor Brede Welvaart (rMBW) van het CBS. Deze monitor maakt brede welvaart meetbaar en inzichtelijk aan de hand van 42 indicatoren verdeeld over acht verschillende thema's, namelijk: subjectief welzijn, materiële welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu. Door regio's op al deze thema's te monitoren, krijgen we inzicht in verschillen en trends in de regionale ontwikkeling.

Figuur 2.1 Vergelijking van de indicatoren van brede welvaart tussen de provincie Zeeland en de andere provincies

Positie ten opzichte van andere provincies

- Ongunstig
- Overeenkomstig
- Gunstig

Bron: Regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS, bewerking HZ KCZS

Als we kijken naar de brede welvaart in Zeeland dan zien we een wisselend beeld. Op zeven van de 28 indicatoren van het 'hier en nu' scoort Zeeland beter dan andere provincies. Dit geldt bijvoorbeeld voor veiligheid; het aantal geregistreerde misdrijven en het aantal ondervonden delicten zijn in Zeeland relatief laag. Daarnaast zijn Zeeuwen relatief vaak tevreden over hun woning en woonomgeving. Ook heeft Zeeland het laagste aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden en de laagste werkloosheid van Nederland.

Op acht dimensies scoort Zeeland slechter dan de rest van de provincies. Zo zijn de afstanden tot voorzieningen groot, zoals de reistijd naar een basisschool of het openbaar vervoer. Ook op het thema gezondheid scoort Zeeland relatief laag; de ervaren gezondheid is lager dan in andere provincies en Zeeuwen hebben relatief vaak een langdurige ziekte of aandoening.

Brede welvaart in de toekomst

Iedere keuze die nu gemaakt wordt, kan invloed hebben op 'later' en 'elders'. Het is nu eenmaal niet mogelijk om te voorzien in alle behoeften tegelijk en om alle belangen even goed te dienen. Er zijn grenzen aan tijd, geld en ruimte. Die afwegingen hebben we scherp gesteld in dilemma's die wij de inwoners van Zeeland voorgelegd hebben. In venster 9 'Blik op Later' worden deze besproken.

De dimensie 'later' van brede welvaart gaat over de hulpbronnen die volgende generaties nodig hebben om eenzelfde niveau van welvaart te kunnen bereiken als de huidige generatie. Dit wordt gemeten aan de hand van dertien indicatoren. Als we kijken naar de indicatoren die horen bij brede welvaart in de toekomst, dan is het beeld voor Zeeland ook wisselend. Op drie aspecten rond 'natuurlijk kapitaal' is er een positieve trend zichtbaar voor Zeeland, namelijk voor: broeikasgasemissies, particuliere zonne-energie en natuurlijke ecosystemen op land. Op één ander aspect is een negatieve trend zichtbaar voor Zeeland, namelijk: bebouwd gebied (de oppervlakte woon- en werkgebieden, bedrijfsterreinen en glastuinbouwgebieden). Dit betekent dat het bebouwd gebied toegenomen is in de loop der jaren. Positief is dat er vooral indicatoren verbeterd of gelijk gebleven zijn ten opzichte van 2021. De trend is dus voorzichtig positief. Zo is de mediaan van het vermogen van huishoudens verhoogd en ook het aandeel inwoners met een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt is gestegen (CBS, 2025).

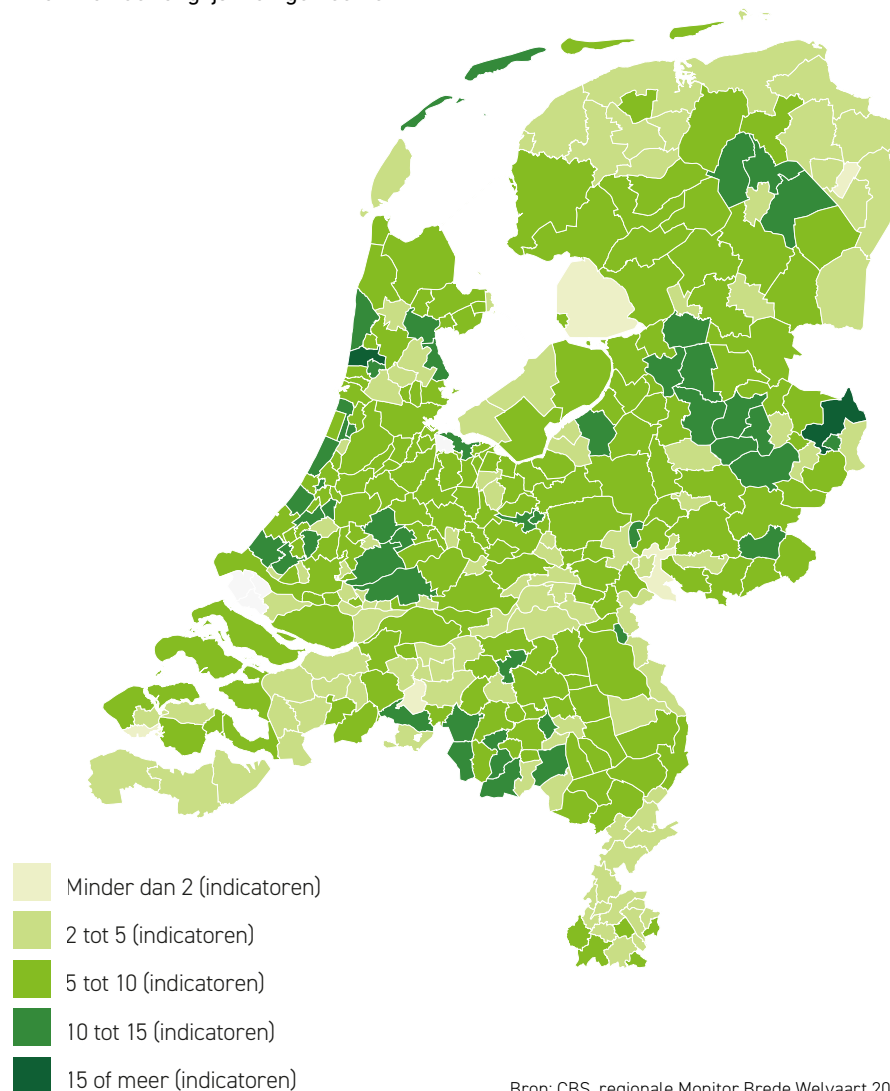
De dimensie 'elders' van brede welvaart (invloed op andere provincies of andere landen) is nog in ontwikkeling en wordt daarom niet verder besproken.

Verschillen binnen Zeeland: brede welvaart hoogst in Veere en Kapelle

Ook binnen Zeeland zien we verschillen als het gaat om brede welvaart. Bijvoorbeeld tussen enerzijds Zeeuws-Vlaanderen, waar met name de gemeenten Terneuzen ondergemiddeld scoort op brede welvaart, en anderzijds Walcheren en de Oosterschelde-regio met een iets positiever beeld. Zeeuws-Vlaanderen scoort in het bijzonder laag op de aspecten die te maken hebben met gezondheid, zoals: overgewicht en ervaren gezondheid, en ook op bereikbaarheid, zoals: afstand tot het ov en afstand tot een café.

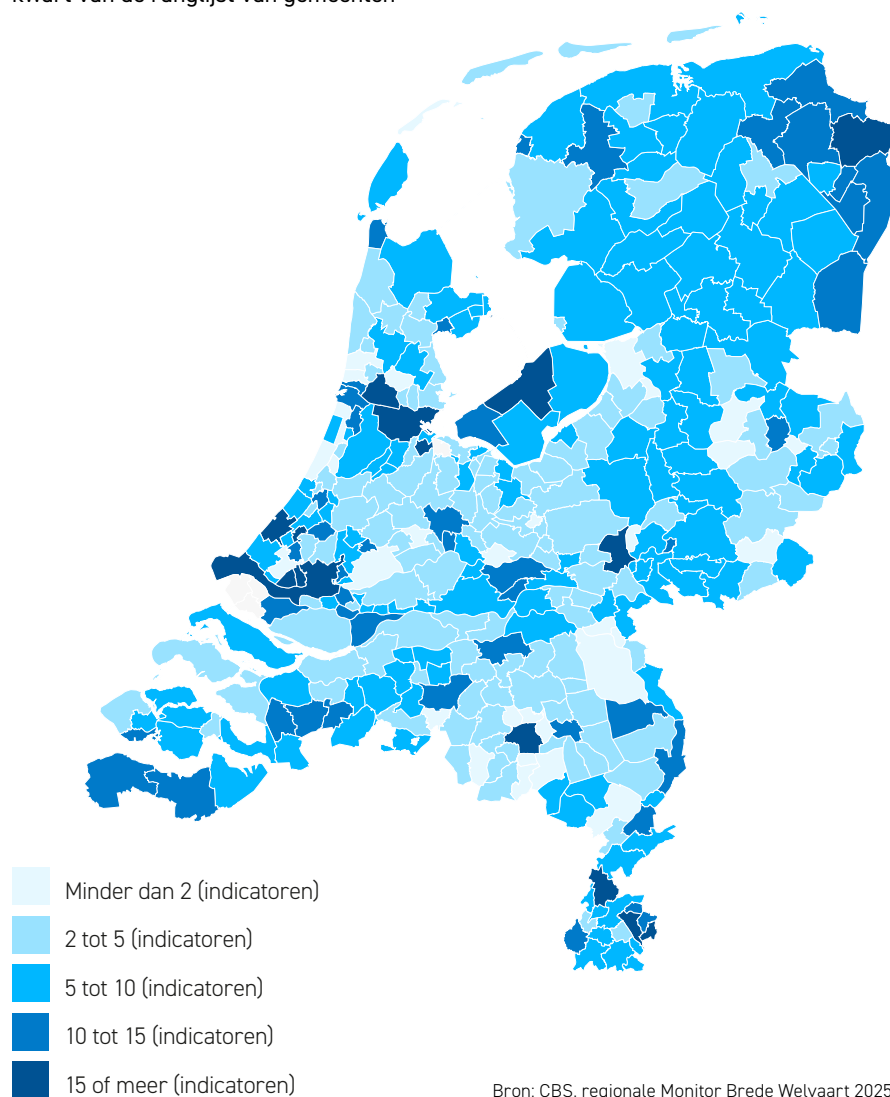
In de figuren 2.2 en 2.3 is te zien hoe gemeenten scoren op brede welvaart. De eerste figuur laat zien voor hoeveel indicatoren een gemeente tot het bovenste kwart van de gemeentelijke ranglijst behoort. In het tweede figuur is juist te zien welke gemeente bij het onderste kwart van de ranglijst horen. Gemeentes Kapelle en Veere scoren met negen indicatoren het meest positief. Daarentegen hebben de gemeenten Terneuzen en Vlissingen relatief meer indicatoren waarop deze gemeenten laag scoren..

Figuur 2.2 Indicatoren bovenaan de ranglijst brede welvaart 'hier en nu' en 'later'. De kaart toont het aantal indicatoren waarvoor een gemeente behoort tot het bovenste kwart van de ranglijst van gemeenten

Bron: CBS, regionale Monitor Brede Welvaart 2025

Figuur 2.3 Indicatoren onderaan de ranglijst brede welvaart 'hier en nu' en 'later'. De kaart toont het aantal indicatoren waarvoor een gemeente behoort tot het onderste kwart van de ranglijst van gemeenten

Demografische trends

Voordat we ons verder verdiepen in de brede welvaart in Zeeland kijken we eerst naar een aantal demografische trends in de provincie. Het gaat om ontwikkelingen die van invloed zijn op verschillende aspecten van brede welvaart en kunnen eventueel regionale verschillen verklaren.

1 Lichte bevolkingsgroei

In de periode van 2021 tot 2025 is de Zeeuwse bevolking gegroeid van ruim 385 duizend inwoners naar 393 duizend inwoners. Dat is een stijging van bijna twee procent (CBS Statline, 2025). Landelijk groeide de bevolking in die periode iets harder, namelijk met drie procent. Er is wel een verschil tussen Zeeuws-Vlaanderen en de rest van Zeeland. Het aantal Zeeuws-Vlamingen is in de afgelopen vier jaar gelijk gebleven, terwijl de bevolking in de rest van Zeeland licht groeide.

2 Migratie als drijver van bevolkingsgroei

De Zeeuwse bevolking is gegroeid doordat er afgelopen jaren meer mensen in Zeeland zijn gevestigd dan vertrokken, hierbij gaat het om zowel buitenlandse als binnenlandse immigratie. Deze groei is dus niet het gevolg van natuurlijke aanwas: het aantal sterfgevallen is al jaren vele malen hoger dan het aantal geboren in Zeeland (CBS Statline, 2025). In 2022 was er een piek met immigranten te zien, het merendeel was afkomstig vanuit Oekraïne. Deze instroom is in 2024 met 70 procent afgenomen. Opvallend is dat het aantal Belgen dat zich in Zeeland vestigden in de periode van 2021 in 2024 is afgenomen met bijna 30 procent (CBS Statline, 2025).

3 Zeeuwse jongeren in beweging

Het aandeel jongeren in Zeeland is vergelijkbaar met dat in andere provincies. De 'groene druk', ofwel het aantal inwoners tot 20 jaar ten opzichte van het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar, is ongeveer 35 procent. Net als landelijk daalt dit percentage gestaag. Er zijn binnen Zeeland bovendien verschillen: zo is de 'groene druk' in Zeeuws-Vlaanderen, met 33 procent, lager dan dat van de rest van Zeeland (38%). Een substantieel deel van de Zeeuwse jongeren, iets minder dan de helft, verhuist vóór de 35e verjaardag naar buiten Zeeland. Ongeveer één op de drie van deze vertrokken jongeren keert, bijvoorbeeld na een studie buiten Zeeland, weer terug (HZ | KCZS, 2025).

4 Steeds meer (oudere) ouderen

In Zeeland wonen relatief veel ouderen. De 'grijze druk', ofwel het aantal inwoners van 65 jaar en ouder ten opzichte van mensen tussen de 20 en 65 jaar in Zeeland, is relatief hoog en neemt bovendien toe. In 2021 was dit nog 43,9 procent, in 2025 is dit gestegen naar 46 procent. Landelijk is dat cijfer een stuk lager, namelijk 35,5 procent in 2025 (CBS Statline, 2025). In Zeeland is sprake van een zogenaamde 'dubbele vergrijzing'; er komen steeds meer ouderen en de ouderen worden ook steeds ouder. In Zeeland wonen, relatief gezien, de meeste 100-plussers (CBS, 2024).

5 Meer druk op de werkenden

De 'demografische druk' geeft de verhouding aan tussen inwoners tot 20 jaar plus inwoners van 65 jaar en ouder ten opzichte van het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar (de 'productieve leeftijd'). Deze demografische druk neemt in Zeeland steeds verder toe. Voor iedere 100 inwoners van 20 tot en met 65 jaar zijn er ruim 82 inwoners die niet binnen die leeftijdsklasse vallen. Dit betekent dat de werkenden in Zeeland een steeds grotere groep niet-werkenden moet voorzien in het onderhoud (CBS, 2024).

6 Meer alleenstaanden

Het aantal huishoudens in Zeeland is in de periode van 2021 tot 2025 toegenomen van 177 duizend naar 183 duizend (CBS Statline, 2025). De toename is vooral aan de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens toe te schrijven. 38 procent van de huishoudens in 2025 bestaan uit één persoon, landelijk is dit aandeel nog groter, namelijk: 40 procent. Volgens landelijke prognoses zal het aandeel eenpersoonshuishoudens tot 2070 naar verwachting groeien tot 44 procent. De groei van het aantal huishoudens komt voornamelijk voor rekening van 65-plussers. Niet alleen omdat ouderen steeds ouder worden, maar ook omdat ze vaker alleen blijven wonen na een scheiding of verweduwing (CBS, 2024).

Uitdagingen als gevolg van demografische veranderingen

De geschetste demografische ontwikkelingen brengen diverse uitdagingen met zich mee. Zo staat inwonergroei in Zeeland momenteel prominent op de politieke agenda. Dit in verband met een dreigende 'spiraal van verschraling' van voorzieningen in de regio.

Verder zorgt een veranderende samenstelling van de bevolking van Zeeland tot een veranderende vraag naar woningen, in een periode waar al sprake is van een krappe woningmarkt. Verdere vergrijzing van de bevolking leidt tot extra druk op de zorg en tot een grote vervangingsvraag op de regionale arbeidsmarkt. Daarnaast kan een minder gunstige verhouding tussen werkenden en niet-werkenden de economische groei in de regio afremmen. Het groeiende aandeel inwoners met een migratieachtergrond kan de krapte op de arbeidsmarkt deels helpen oplossen, maar kan tegelijkertijd ook maatschappelijke tegenstellingen versterken.

Een scherpere foto van brede welvaart

Als we kijken naar de tevredenheid met het leven, dan wordt in de regionale monitor brede welvaart van het CBS aangegeven dat bijna 9 op de 10 Zeeuwen het eigen leven op dit moment een zeven of hoger geeft (CBS, 2024). Het overgrote deel van de inwoners is in het algemeen dus tevreden met zijn of haar leven op dit moment. Vergeleken met de andere provincies staat Zeeland op de vierde plek. Daarbij moet wel worden gezegd dat dit cijfer slecht beperkt fluctueert in de tijd en ook nauwelijks verschilt tussen regio's.

Met ons eigen inwoneronderzoek Leven in Zeeland maken we als het ware een scherpere foto van de brede welvaart in Zeeland. Enerzijds doen wij dat door uitgebreider in kaart te brengen hoe inwoners over bepaalde thema's denken. Anderzijds doen wij dit door een aantal vragen uit landelijke onderzoeken zelf ook te stellen, waardoor wij op deze thema's dieper kunnen inzoomen op de Zeeuwse bevolking.

Zo hebben wij in ons onderzoek Leven in Zeeland ook gevraagd naar de tevredenheid met het leven. Net als het CBS zien ook wij zien dat negen op de tien inwoners tevreden of zeer tevreden is met het eigen leven op dit moment en dat dit in de tijd niet sterk verandert. Maar wat als je dieper kijkt? Dan zien we bijvoorbeeld, grofweg, dat hoe ouder mensen zijn, hoe meer tevreden zij zijn met het eigen leven. Van de inwoners in de leeftijd van 16 tot en met 29 jaar geeft 83 procent aan (zeer) tevreden te zijn met het leven. Dit aandeel neemt toe tot 93 procent onder 60 tot 79-jarigen en daalt vervolgens licht bij inwoners van 80 jaar en ouder.

Tussen gemeenten zijn over het algemeen geen significante verschillen zichtbaar in levenstevredenheid. Een uitzondering vormt de gemeente Veere, die positiever scoort dan de andere gemeenten, terwijl de gemeente Vlissingen juist negatief afwijkt ten opzichte van de overige Zeeuwse gemeenten. Het opleidingsniveau blijkt wel duidelijk samen te hangen met de ervaren levenstevredenheid: inwoners met een hbo- of wo-opleiding geven gemiddeld vaker aan tevreden te zijn met het leven dan inwoners met andere opleidingsniveaus.

Referenties

CBS (2025). *Regionale Monitor Brede Welvaart*. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>.

CBS (2024). *Prognose huishoudensgroei in de toekomst voor door meer alleenstaanden*. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/51/prognose-huishoudensgroei-in-de-toekomst-vooral-door-meer-alleenstaanden>

CBS (2023). *Steeds meer honderdplussers in Zeeland wonen de meesten*. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/37/steeds-meer-honderdplussers-in-zeeland-wonen-de-meesten>

CBS (2025). Statline. *Regionale kerncijfers Nederland*. Geraadpleegd van: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072NED/table?dl=C6EAD>

CBS (2025). Statline. *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio*. Geraadpleegd van: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table>

CBS (2025). Statline. *Huishoudens; samenstelling, grootte, regio, 1 januari*. Geraadpleegd van: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/71486ned/table?fromstatweb>

Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving (2025). *Jonge Zeeuwen in beweging; verhuispatronen van en naar Zeeland*. Geraadpleegd van: <https://publicaties.kczs.nl/jonge-zeeuwen-beweging-verhuispatronen-van-en-naar-zeeland>